

Niamuno Sargas

broliams Lietuviuišams žines parnešas.

„Niamuno Sargas“

Tilžeje, kas ketvergą išdūdamas, kaitija prie arcžiausiojo pušto ar per gromatnešį apsteliatas ant bertainio meto 50 peningiu, su prinešimu į namus 65 peningius. Ir pati laitrafczjo išleistume Tilžeje, pylimo ulyczioje (Dammstraße) 2. bute, priima apsteliawimus arba išsirašymus.

**Wernai mylesim cecornystę,
Drasei užtaršim lietuwystę!**

Apsakymai

„Niamuno Sarga“ įstatomiejie kaitija po 10 peningiu už koją smulkeis raštais išpausta eilute ir yra šio laitrafczjo išleistume priimami. — Gromatas ir rantrafczius dėl laitrafczjo siunčiamus priima redytume Tilžeje, pylimo ulyczioje (Dammstraße) 2. bute.

21. num.

Tilžeje 13. gegužį (mają) 1886.

1. metas.

Kas tai yra Wales?

Sutaiše Silwatilus (Daras G. J. J. is/Gr.)
(Priemazga.)

Reformacijos ir naujas czejės atėjo. Daug kunigu tapę Waliskiams nusiusta, kurie nei žodžio ju kalbos n'išmanydami, jūs prie inglioniškos kalbos priversti apsiemė. „Kaitykite mišią, kofioje kalboje norite. Ale mes, kad ir mums patiems sawo įpatiškus kunigus reikės laikyti, tik sawo kalboje norime sawo Diewų liaupšinti, su jo pagalba sawo kalbą išlawoti.“

Daug augštu Walijos ponu, prie Inglionu tikrai prisiglaudam, sawo — sentėwui kalbą panėfino ir pamete. Daug inglionišku ponu ir bagoczju, Walijoje laukus pirkdami, prieš waliską kalbą stengtiesi pradėjo.

„Stengkitės, kief norite. Tai mes jus neškiršime į šaimą. Ale sawo Diewų, tik sawo kalboje liaupšinti norime, sawo kalbą išlaikyti norime.“

Galausei kudišei į inglioniškas šuiles buvo priversti. „Gerai, mokškite inglioniskai, kę norite. Mums bene gerai bus, juu kalbą mokėti. Ale musikšąjį mes to dėl tik nepamesime. Mes norime sawo Diewų sawo kalboje liaupšinti, o su jo pagalba mes norime sawo kalbą išlawoti.“

Tai buvo, tai yra waliskiu mišlis ir noras nu seniausiu dienu iki musu czejso. O tas noras, pagal Diewo norą budamas, ir pasise, ir atšiek sawo mērį taip tobulai, kad waliskoji kalba ne tikrai neėjo atgal, bet išsiplatino toliau irėjo į priešakį. Mokštos draugystės, kaip musu „Byrute“, už tą kalbą dirba. Mokštu laitrafczju daug yra joje išdūdamu. Nedeldieniu šuiles wargingus, augštos mokšlinyczios mokštesnius juu kalboje mokina. Wišose bažnyčiose (ir inglioniskajai bažnyčiai) tą paweikšlą turėjus sekti) Diewo žodis toje pacioje kalboje pranešamas ir išguldomas yra. O nu czejso iki czejso didi giminiški susiejimai už waliskus darbus ir jutaišymus algas dūdami tau-tiškąjį dwasę išlawo ir padrutina.

Apie wišus šitūs dalykus dar kelis žodžius šakyti turėšiu.

Reformacijos ir Waliskiams, — czejė anos pagirtosios, iš waliskosios Tudoru giminės šuiles, karalėnės Elizabėtos — wieną labai gerg šwentojo rasto perstatymą buvo parupinęs. Ale inglioniskieji kunigai ir ponai su gwoltu sawo inglioniskąjį kalbą žmonėms wišai nenorint, į bažnyčias įweržė. Waliskai daugiausiai nu inglioniskosios bažnyčios atpūlė ir prie kitu šfirtwėriu (sektu) prisiglaudė, ipaczei pirmojoje pusėje praėjusiojo šimtmeczio, kad broliudu Wesley, ant galo nu inglioniskosios bažnyčios atšifirdam, daugiaus meilės wietoje

žodžiu prašydawo. Angšt daug bažnytiškų draugščju Walijoje pasitelė arba į Waliją tapę įwestos, kurios, kaip Lietuwos surinkimininkai, idant wėra ir meile tikrai į širdį įtraukti galėtu, wėl pirm wišo prigintoje kalboje, wietoje šwetimosios inglioniskosios, mišią laikyti ir Diewo žodį išguldyti — pradėjo. Wišos anos draugystės karštos meilės į išganytoją pilnos buvo ir yra; ale šep daug dalykų ir atskiriamos; rods ne dėl plauku išlaistymo arba drabužių pawidalo, ale nors dėl wieno arba kito mokšlo dalyko. Tik meileje Diewo ir išganytojo, ir kirkščzioniskų meilės darbūse, o wėrnųbeje prieš prigintą kalbą pagal ketwirtąjį prifašymą, o pagal apašt. nusid. 2,8, jos wišos jutinka. Kad inglioniskoji bažnyčia matė, kad tokiu budu daugiausioji dalis žmonių nu jos atšifir, ir wėl wišai atšifir, tai ir ji, priewartos priversta, waliską kalbą wėl prileisti ir šelpiti turėjo. O dabar ir ji, ir wišos anos bažnytiškos draugystės lenktyn procewos, žmonėms ir kudišiams ewangeliją juu kalboje pranesti. O wišai tikrieji kunigai, ir inglioniskosios bažnyčios, stropei už tai dirba. Kad nors tokiu budu ir mupūlimas keliu surinkimininku ir Lietuwoje keliems užmiršusiems kunigams primjtu, kad nors bažnyčios ir kirkščzionumo delei lietuwiską kalbą ir mokšlą išlaikyti reikia!

(Dar ne wiškas.)

Marios ir žweja.

Kaip tai darosi nyku, nesmagu, kada žmogus šiek tiek giliaus įbredi į kofį ežerą arba gileinę upę; rodosi, kad koks nežinomas sutwėrimas ims įkās tam, parys arba nufandis wandenyje; užsisot tikrai iš nežiniu ant kofio lygaus apgliaumėjusio pagalis, arba atmens, o jei, Diewe mylėk, dar kas pakrutes po tawo kojom, tai tūjais šiurpulys perims wišą tawo kung ir turėsi smukti iš wandens. O juk kiekvienas, ir prasčiausias žmogpalaitis gerai žino, kad ne upėje, ne ežerūse nėra nėko pawojingo žmogui: ne negeru dwasiu, ne baišu staubunu, tik ne per didelės žuwiapalaitės, wėžei, kirklei (skorpionai) ir t. t. Dėl ko-gi darosi taip nyku, bredant į wandenį? Dėl to kad wandū tai jau ne yra žmogaus galwalas (elementas), kur jis galėtu gywenti ir rasti ramumą, kad wišką, ko mes gerai nepažįstame, negalime išžiūrėti sawo akimi, išūstyti nosimi, atšiaurei užgauna musu smagenis ir diršnīs (nerwas, gyslutes). Tai kokią išpaudą smagenyse žmogaus, o ipaczei prasčio, tur padaryti marios? Kur link tik pažiūri, wišur, kief užmato ašys, wandū ir wandū; wiškas tik liula, siubūja, kriofia lyg kofia pella; nekūr nėra matyti ne mažiausio twirto daigtelio, kur žmogus galėtum užfiktinti, atšifirti, nekūr ne su ilgiausiu

pagaifščju nepasieki dugno. Miškinis bangos, augštesnės už didžiausias trobas, tukstanczeis wišoku ratu sukasi po žmogaus koją, kriofia, mušasi wiena su kita, purškia į wišas šalis milijonus smulkiausių lašu; po minutes, žiūri, jau ant kalno wietos pasidarė baiši dūbė, lyg kad kofia atšiwėrė pella ir tyko praryti drąsų žmogų, drisųjį pakusiti šitą tartum užkeiktą mariu karalystę. Diena baigia, saulė leidžiasi, tartum pašineria mariose, toli, toli, kas žin' kur krašte šweto; balta dienos šwieša ima gelsti, tartum auksu nusidaro, mariu bangos tartum wiršta į kraują; sufrutintam, nūstabos perintam žmogui wiškas rodosi lyg kofia pella, kuri twaška, liepsnoja, o wienok ne degina, ne kaitina. Bet kruwini saulės spindulei ima temti, nykti, wišai prapūla, tamsa, lyg kofia nepermatoma užklotė, wišką uždengia nu žmogaus akiu. Ar-gi dywai, ka žmonės, ilgai nėko negalėdami žinoti, kas tikrai destiši gilumose mariu, kas ten gywena, kę weskia ir kūmi minta mariu gywentojai, buvo pramanę apie marios wišokus nebutus daigtus; daugiausiai paleido wišoku paskalbu ir twircziausie tifejo joms marininkai ir pamariu gywentojai; žinomas daigtas, žmogui, kūr gywena toli nu mariu, arba ir wišai nematė juu, marios wišai ne galwoje; jis ir pas sawę namieje mato daug tofio, ko jisai negal perinti sawo protu; ant to jis ir laužo saw galwą; o kas destiši mariose, kurios jo ne šildo, ne šaldo, tai jam wišai nerupi! Kas kita marininkas arba pamariu gywentojai! iš mariu jisai tur labai daug gero, kitą šitą tikrai iš ju wienu ir minta; už tai tos pacijos marios tankei atima jam ir paskutinį dūnos kšnij, o tankei ir gywasti. — Nei jokios sausžemės grožybės nesušlygis su grožybėmis mariu tylame wakare; dėl to, filus andrai, wiškas pasidaro taip nūgaština, kad musu baišiausios perfunijos rodosi prieš tai menkas daigtas. Kas wiespatauja mariose, kas kelia tas baišias andras, kurios žudo šimtus žmonių, kas gėrifi ju grožybėmis, kas išbaršten tūs turtus ir gražumynus, kuriūs semte semia iš mariu žmonės — ne tik žuwis, bet ir gintarą, perlus, kę gražiausias dėžes ir t. t.? Ezittie ir kiti tokie klausymai kasdien džiowinte džiowina galwą marininko ir pamariu gywentojo. Neturėdamas tam reikalingo mokšlo, jis, žinoma, atšak ant wišu šitu klausymu sawotiškai, kaip rodė jam jo protas, ir paleido į žmones wišokias nebutas pasakas: Ir senowės Lietuwui pasakose (sakmėse) apie diuwus ir wišokus stebuliskus atsitikimus (notis, mytologijoje) mariu diuwams ir deiwėms buvo pasfirta kur kas ne pasfutinė wieta. Wyriausias mariu diewas (neapštimu išguldyti jo wardo; rasi jis giminiawia su žodžiu audra?) buvo ne daug kę mentėnis

už patį dievų tėvą Perkuną. Palaitai senovės pasakų (sakmių) apie wandenių deivės ir dievus, nors ir labai sudaręti, tur wienol dar ir sen- dien ne mažą poetišką werczią. Nepasakosiu čia labai gražios pasakos (sakmės) apie Eglę ir Žaltį, kadangi daugumas skaitytojų rasi jau skaitę ją iš wiskos kitu knygų*). Wandenių diėwas, kūr pirmą sykį buvo pasirodęs Eglei pasiwertęs į žaltį, pasitui priima ją į savo namus jau pa- weikšle labai skaitaus, gero ir meilėus jauni- kaicio; jis karštai myl savo paczią, susilaukia su jaje waitu ir wisame kame elgiafi kaip tikras žmogus, tik labai geras. Jo namai kad ir wiso ko pilni, kad ir blizga auksu ir sidabru, bet iš tikro beweif jūse wisfas surėdyta taip, kaip ir pas kiekwieng Lietuwinišką čia randame: ir krosnį, kur Eglė gruzdina sawo geležines klumpes, ir rėtį, kuriūmi ji neša wandenių ir, žinoma, wisus kitus namu ryfus. Wandenių diėwas ir walgo, ir geria, ir šneka, ir wisą ką daro kaip tikras Lietuwinišką. Tokį sužmoginimą dievų matome ir wisoje kietoje pasakoje musų senovės (sakmės) — ir ne tik musų, bet ir wisų kitu tautu (giminiu) — nors ir tie patys diėwai — tai ne kas kitas, kaip tik padarytos gywomis priegimties (gamtos) galybės. Del ko tai? Juk mes tankei matome mažus waitus kalbinant (šnekinant) lėles, lazdišes, pagalufus ir t. t., jau nē nesnekančie apie šunis, kates ir t. t.; waitui rodoši, kad pagalufas arba lėlė ne tik ką jaučia — juk jis tankei ima rustai bausti sawo lėlę — bet ir suprantą žmo- gaus kalbą, numano (nuwofia) wisą ką, kaip ir pats waitas. Taip ir suaugęs, bet neapšwieftas žmogus, pamatęs ką nepaprastą, ko negal apimti jo protas, šako, kad tai darantiesi per koki nors gywą, bet jam nepažįstamą esybę (personą); šita esybė turinti buti galingsėnė už jį patį, kadangi pats žmogus nepajiegia tai padaryti; bet nežino- damas nėko išmintingėsnio už žmogų, jis ir šitas galingsėnišias esybes laiko per tolius paczius žmones, ir walganczius, ir gerianczius, tik kur kas drutesnius, greitesnius ir t. t. — Tarp kitu senovės pasakų (sakmių) apie wandenių dievus ir deivės man teko girdėsi wieną labai gražią pasaką (sakmę) apie marių karalėnę Jurinę. Jurinė gy- wenusi pacziame widuryje marių sawo gintarinūse namūse; besiwąžinėdama po marias, ji sykį pama- cziūsi labai gražų žweją, wardu skaitis, į kurį karštai

ji išimplysusi; taigi ji nusiwiliosusi skaitis į sawo namus, kur jūdu ir gywenusiu kruwoje, saugodamūsi tiktai, kad nepatirtu apie tai Perkunas. Maitinūsiūsi jūdu žuwimis, kurias plešydawusiu; iš tu pusiu, šako, pasidariusios plekštes. Bet Perkunas wis tik ant galu galo patyręs, ką beweikianti Jurinė; iš piktumo, kad Jurinė susidėjo su prastu žmogumi, jis twykstelėjęs sawo žaibu, užmušęs skaitis ir į trupinius suardęs gintarinus Jurinės namus. Szitu trupiniu dar ir dabar pilnas wisas dugnas mariu, o ne mažai ju mariu bangos išmeta ir ant kranto. Musu Jurinė, kaip matome, pati pen žmogų žuwimis. Kita, Latviiu pasaka (sakmė), pasakoja, kad mariu karalėnė ginanti sawo tarnus, žuwis nū žweju, kuriūsi ji wisai kaip baudžianti ir žudinanti. Daug yra wiskos pasakų (sakmių) apie Wandenines, labai skaiscziąs, bet pawojin- gas merginas; jos wilkėdawusios drabužius, pa- siutus iš žuwii žwynu ir žemcziugu, o ant galwu dėwėjusios gintaro wainikus. Gražioje mėnesienoje jos išplaudawusios ant wandens pa- wiršio, siausdawusios, žaidzawusios, dainūdawusios (giedodawusios) gražias dainas; priwiliosusios koki gražų jaunilaitį, jos apsikabinusios užmaug- dawusios jį ir standindawusios. Šako, kad jau- nos merginos, kurios nusistandina iš nepasisek- sios meilės, pasiwerzciancziūs į Wandenines, kad atkeršytu wyriskiams už sawo nelaimingą meilę ir ankstybą galą. Bet kiek yra wiskos pasakų apie wandenių gywentojus, tai sunku ir išpa- koti; kur tik yra toks nors kiek-tiek ipatishėnis ežeras arba upė, ten gali prisiklausyti wiskos pa- sakų apie stebuklus, kurie atsitikę ežere arba upėje. Nėra ko nē kalbėti apie pasakas ir padawimus žmonių kitu kraštu: ju prirašytum kruwu kruwas knygū!

(Dar ne wisfas.)

§ 3. Swetur.

§ 3. Masfolijos. Cėcorius Aleksandras dar wis nenor į Petrapilę, sawo wyriausiąjį mėsą sugrįžti. Kaip jau praejusioje nedėleje girdėjote, laifosi jisai Liwadijoje, sawo linkmybės piltyje ant Arim'o pusiausales. Dabar nežinoma, ar jis Liwadijoje pasiliks, arba ar rasi į kitas šalis sawo didžiosios cėcorystės nusitruks. Į Petrapilę grįžti jam wisai negalima, kadangi nytilistai dabar, kaip nekucės, įdukę yra. Wisur jie tur sawo urwus įsitaisę, o cėcorius nekūr negal tikėtiesi, kad ju ranka jam galą nepadarytu.

§ 3. Szpanijos. Toje žemėje pakajaus ne- jieškof. Tarp prastu žmonių jau gana wiskos baifingu dalyku nusidūda. Ale dabar jau nei ministerei su kitas kitu nebesutinka. O gi mai- štininkai džiaugiasi iš to. Kas žin, kas ten karta nusidūs?

§ 3. Italijos rašoma, kad ten baifingoji kole- ros liga platintiesi prasidedanti.

§ 3. Amerikos. Naujame Jorke, o ir daug kitose mėsiose, darbininkai susibuntawoje prašo nū darbdawiu daugiaus algos, taipu jau, kad ju darbo cėžas 8 adynas per dieng trukti telurys. Darbdawei nenor tūmi išileisti. O dabar dar- bininkai daugiaus nei rankos prie darbo nebe- fišk; jei taip ilgai truks, tai darbdawei galiausei tik turės ju prashumus išpildyti. Apie 1500 dar- bininku be darbo šwenzia.

§ 3. Wokietijos.

§ 3. Rastenburgio. Smerties korawonę peozia šlūstyjojo Müller'io, katras dėl nužawinimo sawo metu senojo kufidio ant smerties prashdytas tapę, yra cėcorius į baudžiamos korawonę ant gywos galwos perkeitęs.

§ 3. Marggrabowos apie didelę ugnį rašoma, kuri žaliąjį ketwergą 9 padwariąs, o antrąjį welkų šwentę wėl 40 trobu į pelenus pawertusi. Labai apgailėtina, kad ir 3 kufidelei liepsnė sawo smertį radę. — § 3. ten pat 3. š. m. rašoma, kad welkų šwentėje bažnyczios ministeris d-ras v. Goffler'is sawo nesenei nudegusiam Wensowu dware atsilankęs.

§ 3. Frankfurtu prie Maino upės papasako- jama apie wieną prastą kupczeli, kursai 32,000 markiū paweldėjęs. Rodosi, kad pinigai žmogeliui protą atėmę, nēsa jis pradėjo, šaunei išigėręs, pinigus wis saujomis ant ulyczios tarp žmonių metyti. Pulicija prisibijodama, kad tasai žmogus ne wisus sawo pinigus prapuldytu, dawę jį į Frankfurtą pargabenti. Ale kol tai pasisekė, su- drastę paikas žmogus popėrinį tukstantmarki, o antrąjį bandę prartyti; ale tai jam nepasisekė. Galiausei tapę jis namona pargabentas, o čia wisą į plentą judauzė.

§ 3. Drezden'o. Wiena jauna pana pilna džiaug- smo sawo prietellai priešais bėga ir tąjį apsi- kabinusi globodama nesenei sasiusi. Diewui dėui, galiausei pareisime į Paryžą, nēsa mano tėwų pasiutes šū įkando, o jis tur stubrei keliauti pas leforių į Paryžą . . .

B a l o j e.

Papasakojo Temmė.

7]

(Priemazga.)

„Ale ponuži, mudwi norėjowa eiti iki į karališką girę, tawo girėje mudwi nėko neimsiwa.“

„Taip, taip tai kas kita. Už karališką girę man nėko darbo. Už tą tegul karališkąs wartas tesirupina.“

Jau jis norėjo paeiti. Su sykii jis pasi- mišlyjo. Ale juk czion neina kelias į karališką girę. Jus Lietuwiniškai esate wisi melagei bei wagys. Tūmi keliu tiktai į balą tegali nueiti.“

„Mudwi apeisiwa aplinkui,“ sakė senolė, greitai susimišlyjusi.

„Tai judwi turita wisą adyną toliaus eiti!“ durnawo senasis perkepęs ponas.

„Ponuži, mudwi žinowa kelią per balą,“ sakė senolė.

Bajoras apsištojo apsidymdamas. „Tu se- noji? Kad tawę tukstanczei . . .“

„Tai nekai! Tą kelią per balą nekąs dau- giaus nežino. Katras jį žinojo, tas jau pirm daug metu yra numiręs. Senasis Jurgelaitis, tas žinojo. Jis buvo labai saw žinūs žmogus, tikras užkietytas Lietuwinišką. Aš norėjau tą

kelią žinoti. Aš jam siustau pinigų, labai daug pinigų. Jis to dėl man tik nerodė. Tas kelias priklauso Lietuwiniškams. Swetimieji atėmė Lietuwiniškams wislab žemėje, bet tą jie neturėjo gauti. To dėl tik wienas žmogus wisame kieme tą kelią težinojo, o kad tas numirė, tai kitišai buvo su priesiega patwirtintas, kuriam na- baštiniškąs buvo tą žinojimą prishyres, ale tas wėl tik wienam teprivalo tą kelią prilemti. Tai-gi Jurgelaitis bus jį sawo sunni primiręs. Jis buvo tikras pliūškis, paifius, tylus, priešgynys Lietuwiniškąs. Po tam jis wogė malkos karališ- koje girėje.“

Senis buvo iš nežinomų priežasczių apsištojęs kalbėti.

Jam bekalbant, buvo šalis tankumynės girės eifena girdima, katra wis aiškiaus girdėjosi. Tur buti kas kelią šlynėsi, su lengwia stubria ranka, kaip rodėsi. Jis tur buti tykoje girioje bajoro klykiantį balą girdėjęs, to dėl stubinofi artyn žiūrėti, kas czion atosi.

Senasis bajoras, katro mentas protas kad ką sykį išimišlyjo, tai prieš kitią jisai nebuwo prilekiamas mišlyti nei daboti.

Tam prieš dabotingsėnė buvo Jurgelaitis ant ateinanczių žingniū. Ji berods nei wieną

žodelį neužmiršo, ką bajoras kalbėjo. Jie juk jei rupejo. Bet ir tas trąstėjimas ateinanczių jei rupejo, ji jautė, kad pasiliausime afies miškinyje tas girdimas matomas. Tada bajoras dar pridurė, senasis Jurgelaitis buvo wagis.

Regynė pastojo kaip žarija raudona; ji pri- žengė arcziaus prie bajoro ir tik ant jo tedabojo. Ji buvo, katra jį kalbėti apstabdė.

„Tai neteisybė, pone!“ sakė ji. „Jurgelaitis nekados newogė.“

Senis išsigando, matydamas taip įpulsią Lietuwinišką. „Ale juk jis tik karališkąs girės wartą sumušė,“ sakė jis mažu balsu.

„To dėl,“ sušuko mergina, „kad jis uždrandė jam per girę eiti. Girė priklauso karaliui, sakė jam wartas, o to dėl ir man — o mano tėwas jam atsiliepė, kad, tai neteisybė, girę pagal tikrą teisybę priklauso Lietuwiniškams ir yra ju.“

„Ale tawo tėwas tik parejo į baudžiamos katejimą, kur jis ir numirė,“ sakė senasis ponas pilnas džiaugsmo.

„Tiesa,“ atsiliepė drebancziū balsu Regynė. „Wartas už tūs žodžius muškė mano tėwą, o mano tėwas muškė jam atgal, tada wartas su- šaukė wisus sawo tarnus, katrie atbėgę mano tėwui surišo fojas ir rankas ir nugabeno jį į

Jā **Pirnos** rašoma, kad 2. majū wienas didis bulius nū sawo sieto pasitraufes dukdamas per wijas mēsto ulhczias bēgti pradējs ir 20 žmoniu ne mentai furonyjes. Mū šowimo sugrižantieje strēlceji ji keliomis kulkomis ant ženies partiejē.

Jā Lietuwos.

Jā **Tilžes**. [Susiešanas lietuwiskos draugystēs Byrūtēs. Pabaiga.] Po Jankaus klait d-ras Bruažis iš Jusfos dainu rančians nekuri giesmē apie pawasari, kuri bagotumu lietuwiskū paukščių wardu iššizenklina. Tarp retai wartojamu ir mentai pažistamu minėjime piūs wardus ir žodžius: teterwinas (Birkhuhn), wafnoi (kalti, gandra), waštakas (?), žuwēdra (gemeine Möwe, Meerichwalbe), kiltupis (?), naras, narunas (Taucher, Tauchente), gužē (gąsis), tutlys, uputis (Wiedehopf), klytis (Regenpfeifer), baublys (Rohrdommel), rencē (?), krate (Schwarzspecht), melēta (Grünspecht, Bienenwolf), perkunozis (Regenvogel), putpela (Wachtel, Feldwachtel), putperle (Schlagwachtel), wolungē (Goldammer), medžarkē (Bergelster), dagilis (Stieglitz, Diefelfink), sniegana (Dompfaffe), kifikis (Zinke, Hänfling), puputis (?), uwas (?), suwas (?), luputis (?), stulgys (punktiertes Strandläufer), tiuwifas (Brachvogel), pēpala (Wachtel ?, nutufes kaip pēpala, rugiuje), kēstas (Musch, Holzbeher), rapis (?), degēsis (?), parpelis (?), pamaryje, jērubē (Häselhuhn), peczinda (Zaunkönig, ?), cžēklē (?), glušokas (Auerhahn), garnys (Reiher), fiarkas (gūdasis gandra). — Giesmē šita ne tapē dar wiša paskaityta; galas taps ant kito susiešimo praneštas. Jei kas iš skaitytoju neišguldytą wardą kofio paukščio žinotu, labai meldžiamas, tai Niamuno Sargo rēdutuvei pranešti. — Susiešanas tapē ant 1/26 žegoriaus uždaigtas.

— 8. gegužj. Wiena žmona atšinešē ant turgaus keliatą kapu kiaušiu pardūti. Jūs jei bėpardūdant po aušingą už puslapi, nekuri wofikšta žiuponē taip jau 30 enē, bet aušingą idawusi, prašē, kad ta žmona jei 30 pf. grąžitu. Ta žmona mišlyjusi, wofikškai nemokēdama galējenti i waidą ipulti, šako: te sawo aušing, o atidūk mano kiaušius. Ale žiuponē nei idūto aušino, nei kiaušiu negrąžino, bet dar 30 pf. prašē, kuriūs buf ta žmona jei nū tu pirktušu kiaušiu šfelinti. Žmona bijodama augštos žiu-

Ragainės kalezimę, apstundē, buf jis wartui jo šlužmą bešpildant prisistenges, ir jis tapē ant ilgo baudžiamos kalezimo prasudytas "Werdama dar pridurē: „ir czion jis numirē."

Jā krumynu tame tarpe buvo jaunas strēlczius išejes, laibas, jaunas wyras, su smulkiu išblyškusiū weidu, labai jaungs išžiūrėti. Tas persigando, kaip jis tūs tris czionai pamatē. Jis tikrai wienojō balsą tebuwo girdejes ir tai sawo bajoriškō tēwo. Jis to dēl žingeidus buvo ir norējo žinoti, su kūmi jis kalba. Kaip jis pamatē, norējo atšokti ir krumyše pasislēpti, pirmueng jis pamatē werfianę mergaitę, girdejo jos dešawimus ir jos graudy balsą.

To dēl jis žengē i ju tarpą ant kelio. Tiedwi moteri jį pirma pamatē ne kaip senasis bajoras, latras titurliui nusišufes buvo. Jie wiši persigando.

„Ewa, Regyne," jafē Bartkuwēne. Tame tarpe ir bajoras apijūfo.

„Mielas Dieme, tikrai kad tik ne kofia nepalaima nusišūš!" jafē tyfa senoji Lietuwintē. Ji mišlyjo, kad jau pirm to žiuponē merginą panēkino, kaip tai šis panēkis, kad jis jiedwi pažinti gaus, tai jiedwi tikrai su kancziuku gaus.

(Dar ne wiskas.)

ponēs, atidawē 30 pf. ir puslapi kiaušiu ir ilgu weidu partraufē namon. „Nedorybei kad itikti, reiktu su wišu pražuti." Ar wis taip turēs buti? Kam musu žmones tur wiši pasiputelei taip nusišpausti? Lietuwintinkai, stokit i draugystes, mylėkite wienas kitą, ir tos klapatos gana greitai pasiliaus.

— 9-ojo majaus ryte atgabeno nekurijai wyras, latras sawę Schwideršiu wadinoši, wiename kurbe i dalis sudalita štirną pas kuczių J. Pulicijos šeržantui tą wyrą perkratyti norint, tasai paprudo; ale tapē po tam sugautas. Stirnos mēsa tapē už 8,50 markiū išpardawinēta.

— 7. majū tapē pas Pławšwariūje moteriškas lawonas atraftas. Kas ta nepalaimingoji yra, dar nežinoma.

— Tilžes prišaitintuju judas. Penkta diena. Po judu stowėjo rubsiuwys Domydas Milskutaitis su sawo paczia, iš Pėtaraičių, kuriūdu dēl netešios priesiegos apstytū buvo. Rudenyje perėjusio meto pradėjo Milskutaitis berną Jettanta bei ufininką Pėtaraitį kaltinti, buf tūdu jo moteriškę sumušusiu. Jettantas bei Pėtaraitis tapē apstytū. Butent Milskutaitis buvo Jettantui fermėgą pasiūwes; tam ji wienof nepamēgo ir jis ją Milskutaičiui ant pertaishmo atgabeno. Jā to jūdu susibarē, o galiausei ir susipešē. Po šepiu judžia kwiesči susirinko wiši ant termyno. Milsk. prišieto, kad Jettantas bei pašiaus atėjusiušis Pėtaraitis jį bei jo moteriškę užnifusiu ir su kuziumi mušusiu. O jis (Milskutaitis) nei maž nešignyes ir pries nemušes. Eyg taip jau iškalbėjo ir Milskutaitenē; ji dar pridawē, kad Pėtaraitis, Jettantui, Milskutaitį bešedenant, dar ir atdarą peilį prišies, su kuriūmi Jettantas Milskutaitį šaunei furonyjes. Szendien wienof atwirai išširodē, kad tūšyk prie tu pėštyniu abejos partijos mušusios, kiek tik ištengusios. Pėtaraitis prie to dar išliudyja, kad jam i tarpą ant sutaitinimo parėjus, Milskutēnē jam su mangaliu per kaukolę daužusi; ale jis ne pries mušes, bet tūjau atšojes. Szitam liudymai berods wos wėryti galima, ale be abejojimo bus Milskutaitis, kaip ir jo pati, Jettantui, kiek įgalēdamu, prišitengusiu. Jettantas ir su peiliu šaunei apibadytas tapes. Milsk. bei jo pati tapē latras ant 1 meto kalezimo ir 2 metu garbės prapuldymo prasudytas.

— Anšai Macziulatis, kūrjai dēl razbajystes ant smerties prasudytas tapē, yra prie cecoriaus susimilink radēs; jo smerties korawonē tapē perwersta i baudžiamos korawonę ant gywos galwos.

— Rudenyje manėwērūs 2. diwizijonas apskritume Marienwerderēs mēsto; bet 1. diwizijonas kampe Tilžes, Ragainės bei Pilsalnio.

Jā **Kaučenu** 4. š. m. rašoma, kad ten tarp kudiū mušulu liga tabai prasiplatinanti. 15 % wišu šuilofu gulj ant patalo. Laimē dar, kad ta liga ne taip baisinga pasirodo, nēša dar nei wienas anu sėrgancziuju kudiū nēra pašimireš.

— Wiena merga, prawardē St. iš Pelininku, šlužyjo nekuriame dware ne toli nū Auluwēnu. Doji mergina sumilo su wedusiūju to dwaronies wažnyczia. Bonai tai patyrę merginą pawarē iš šlužbos. Wos jei namona parėjus pas tēwus, iširado czion ir imilusiūšis wažnyczia ir užprašē mergą, kad eitu pas jį gaspadinanti, jis sawo žmoną šalin paguifes. Mergos tēwai jam trumpai atšafē, jog galis eiti sawo keliu ir neužmiršti, tą sawo moteriškei kartą prišiekęs. Ant to atšafē wyras: „Berods esu apšiwedęs, ale su šita sawo mylimaje mergyte aš noriu mirti." Jis i žiruti nufeliawęs nusiširko resoulwerj ir i Pelininkus sugrižo. Žmonēs duris užširafinę jį i widų nešleido. Emes klaužē duris ir i mergos stubą išweržes kelis šuvis ant jos paleido. Merga tapē mažumą furonyta; ale wienas šuwis

mergos motynai per ranką peršefē. Kuczere tapē sugautas ir i kalezimę mugabentas.

Jā **Klaipėdos**. Netwerge 29. apr. parwyfo su gelžkeltrukiū po pietu waldžios prezidentas Studt'as i musu mēstą. Landrotas Krauz'as bei wyriausias burgnistras König'is buvo ant gelžkeldwario atširadusiu, jeib augštąj šweczią šulaukusiu iti jo kwartēros, Wiktarijos šwethczios, palydētu. Ant 5 žeg. aplanke prezidentas kreizo deputertbuti. Wakare apsilankē dar keli urėdininkai musu mēsto, kaip ir kucziū užstowai prie prezidento, su kureis tasai meilingai pasikalbējes, ir watarēnē laifē. Rytametą 30. apr. jįšai su ankštybūju trukiū wēl grižo i Karaliauczių. (L. C.)

— Szioje dienoje wieno murininko pati, Szulk'ēnē, pagindē trynuczius, ale kaip? Welyfu subatos wakare ant žeg. 1/26 gimē waifinēlis, trecziąj welyfu wakarą (utarninke) 11. adynoje gimē mergelē, o po 2. adynu wēl waifelis. Wiši 3 lapē praėjusioje nedēdienėje Žono bažnyczioje patrifštyti. Gimdytojams bešant wargužiams, o ir daug waifu beturint, mēsczionys jiems šauniu dowanu judėjo. Ale motynēlē tūjau po to pasi-mirē. (L. C.)

Jā **Rusnės**. Akrutininkystē czion berods yra waroma; ale dabar laufininkystē yra labai bėdningamepašilaikyme. Labai ant lytaus laukiama. — (Xr aš! —)

Jā **Rasėniu** (Žemaičiūje). Bradžioje šio mėnesio nusišowē czion, Szidlawos ulhczioje, darže prie sawo gywenimo pulkaininkas Wyte. Mano atminimo treczias wyras iš Maštoliu czia nusižudo, o tai labiaus per padarymą daugel školū, kuriū pašui negal užmokėti. (Xyr.

Pamokinimai.

— Mēnū prigelba balimui, to dēl pilname mėnesyje geriaus baltinti o ir skalbinius džio-winti. Jābandyfitē!

— Swieštas geriausei šusimuša, jei pagal straipsnius 11—14 Reaumur'o šiltai pri-taisai; per šaltas nesušumūšdina, o ir menčiaus naudos išrandi, o per šiltas i didijj supūla, kaip žinoma.

Gromatnyczia.

Xyr. Tawo kortelē ir gromata su rankaščiais atėjo i mano rankas. Augros I ir II num. antru kartū iš-funczian po 2 ef., dēl tawes ir Guž. — Dēl rašybos. Šo dēl nekuri trumpo ir ilgo i (I, I). i musu rašyboje trumpas, y tai ilgas. — Algirdo paweisklį gawan; tik triušineju gražesnio. Guž. rankaščiai iš dalies spaudoje pradeti. Tik sunkus darbas, nēs wišką reikia murašyti.

Turgaus preekos

nū 8. majaus 1886.

	Tilžeje.		Klaipėdoje.	
	mt. pf.	mt. pf.	mt. pf.	mt. pf.
Awierzei už 42 1/2 kilogr. . .	6 50	7 20	6 50	7 —
Rugei už 40 kilogr. . .	5 —	5 30	4 80	5 20
Miežei už 35 kilogr. . .	4 25	5 —	4 40	4 80
Awizos už 25 kilogr. . .	2 80	3 30	3 —	3 50
Žirnei, rainieji, už 45 kilogr. .	6 —	8 —	7 —	7 50
Žirnei, baltieji, už 45 kilogr. .	5 —	7 —	6 50	7 —
Sėmenei už 35 kilogr. . .	—	—	5 50	6 —
Dymotai už 50 kilogr. . .	19 —	—	20 —	—
Roputes už 45 kilogr. . .	1 30	—	1 20	1 40
Swieštas už 1 kilogr. . .	1 60	—	1 60	1 80
Kiaufei už kapą . . .	2 50	—	2 40	—
Pywas už 100 lyteriū (bair.)	24 —	—	—	—
Brangwynas { už 190 lyterin	28 —	—	—	—
{ už 1 lyteri	— 30	—	—	—
Kiaulena už kilogr. . .	1 —	1 20	1 —	1 20
Žautiena " " . . .	— 80	1 —	— 80	1 —
Weršiena " " . . .	— 70	— 80	— 50	1 —
Awincziana už kilogr. . .	— 80	— 90	— 80	1 —
Grusienė, papr., už kilogr. .	— 34	—	—	—
Awiz. krūpai už kilogr. . .	— 44	—	—	—
Szienas už centnerj. . .	2 50	2 —	1 50	2 —
Sziaudai už kapą a 600 tgr.	21 —	27 —	21 —	24 —

100 rublin

5./5. 200,70, 6./5. 200,70, 7./5. 200,80,
8./5. 199,70, 10./5. 200,60, 11./5. 200,70.

Alpšahmai.

Vietuvišķa draugystē Bryute

atliks serdojē 19. jūn. m. Nagainēje savo mēnešni susiecinā, ant kurio kļūvianis tikras Vietuvininkas ir Vietuvininte nāširdžei užkviēciami. Vieta ir dienos rēdas taps vēlans apgaršintās.

Draugystēs vyriaušybē.
Draus Bruažis.

Darbowiete dantu lektorians M. Karpes.

Atatymas kunsfisku dantu, plumbērāwimas bei dantu laišymai.

Tilžėje, wandens ulyczioje 1. bute.

Repašturintiems tas diena, tik ne nedēļdienē, tarp 8—9 zēg. Klausinas.

Miško knigu spaustuwē jiesko mokintinio,

turinczio widutini mošlā ir mokanczio gerai lietuwiskai ir wotiskai.

Didžiausią prilaikymą

tapētu

stuba išlypinimui nū 15 pf. iki 2,50 mf. per rulę 36 pėdas matu-janczią, burtu nū 3 pf. už meterį iki brangiausiu prīwelyja

L. M. Stacklies

Tilžėje, wof. ul. 73 ir 55.

Pigai! Pigai! Pigai!

Priemēs didi dalyka puku, patalyneš, plunkšnū, wištū plunkšnū taip ir

gatawū patalytniū

nū wieno iž Wofietijos išwaryto rufišto padono ištengiu, wiršuje minetus dalykus už apdywytinai pigias prekas pardūti, ir to del tožnam prīšifūlo, kuriam ant to pareina, iž tīfro pigius pirkinius darviti, dabar geriausia proga, ant to wišai ipatīštai paatini.

M. Markowsky's

Tilžėje, augštoje ul.

Subatoje fromas uždarytas.

Naminei audimai

(ranku werpalas)

4/4 platus, mastas	20 pf.
11/8 " " " "	25 pf.
5/4 " " " "	30 pf.
5/4 pl., extra	35 pf.
5/4 ipatīštai sunkus pirmu-tinis taworas, mastas	40 pf.

Marškiniams audimas

ir
Dovlas,

5/4 platus, prasidedant nū 18 pf.

W. Gassner'io pas.

wotiskioje ulyczioje 12.

Didžiausia ir pigiausia perlama weršmē manufakturos ir mudos taworams.

Gyweniu dabar

ilgoje ulyczioje 28. num.
prie tampo aukštai ul.

ir prīwelyju savo bagotingai suda-wadytāj gūli

ponu ir žiuponiū gamakiū

pigiausias prekas parofūdamas.

A. Engelmann,
Tilžėje.

Morėdamas wietos pasirūpinti

pardūdu

bukskingiūs,

tinkancziūs kartoms ir plošcziams, žannei po prefios.

W. Gassner'io pasek.,

12. wotiskioje ulyczioje 12.

Už pagatawojimą **poniškū rubū** i syki (kad gerai leidžia) užstowima.

Kupczystės atvėrimas.

Garbingiems Vietuvininkams dūdu pakarniā žinę, kad aš, kuriam jo galėjimą geriausiajē ženkli atliudyja, **Tilžėje, augštoje ulyczioje 77. num.,** per

zėgorininka

apšigweneš esu.

Sziūmi prīwelyju savo sudawadytājē taworu padėtuwē regulatoriu, sieniniū zėgoriu, waltiniū zėgoriu, žadinancziū zėgoriu, delmo-niniū zėgoriu, zėgoriu lecingėliū ir t. t.

už pigiausias prekas du metu twirtai užstowėdamas.

Manęs jau kitoje wietoje westa zėgoriu kupczystē pirm trumpo wišai nudegē. Jē tos priežasties mano dabarnykščioji taworu padėtuwē tur wišai naujus taworus.

Taip jau mano remestui reikalingoji darbo padarynē pagal naujausią budawonę yra itiektā, o to del ir esu ištangoje, sunkiausius pataišymus prie wišū zėgoriū, pramonės (funsto) ir žaislo darbu, pigi su twirta užstowa išwesi.

Su augšta pagarbe

Ch. Willnus,

zėgorininkas.

Namūse pono Greiff'o **Tilžėje, augštoje ulyczioje 77,** šeršai ties wyriaušiu muikbucziū.

Die Buch- und Steindruckerei

sowie

Lithographische Anstalt

von

Albert Franke, Tilsit,

Hohe Straße 49.

empfehlte sich zur Anfertigung von

Adresskarten, Avisbriefen, Bestellzetteln, Broschüren, Begleit-Adressen, Circularen, Conto-Currenten, Deklarationen, Diplomen, Etiquetten jeder Art, Einladungskarten, Empfangsscheinen, Facturen, Formularen jeder Art, Frachtbriefen, Festprogrammms, Geschäftskarten, Geburtsanzeigen, Hochzeits-Einladungen, Hotel-Rechnungen, Jagdkarten, Menu-Karten, Mittheilungen, Memoranden, Notas, Paket-Adressen, Plakaten, Postkarten, Preis-Couranten, Prospektten, Quittungen, Rechnungen, Reise-Avisen, Statuten, Tauf-Einladungen, Tanz-Ordnungen, Trauer-Anzeigen, Tafelliedern, Frau-Anzeigen, Verlobungs-Anzeigen, Visitenkarten, Weinkarten, Wechselschemas, Werten, Werthpapieren zc.

bei sauberster und elegantester Ausführung und stets solidester Preisnotirung, und bittet ein geehrtes Publikum um gütige Unterstützung durch Aufträge.

Rapijos pupu

degitu 1,40—1,20 mf. swar., labai gera ftonj turincziū,

Žawos kapijos pupu

po 0,90—1,30 mf swar.,

Žawos kapijos pupu

žaltū, po 85—90 pf. swar., taip ir wiotiū titū gera ftonj turincziū kapijos ftyriu prīfūlo pigiausēi

A. Kalvaitis

Tilžėje, wotisk. ul. 29.

Wiel kwežei

papildes fromā su wišoteis aprėdu taworais, prīwelyju jū savo pažįsta-miems, taip dar nepažįstamiems prie-teliams ant teišaus ir pigaus pasi-pirkimo: Milū, bukškingiū wyriš-kiems rubams, ir labai gražēi pri-tinkancziū dalykū moteriškēiems mante-liams bei žaketams, taip ir gatawū žaketū ir manteliū; kleidū ceikiū wi-sioteriopū, wilnoniū, bumbuliū taip ir elzafiškiū fatunū.

Szilku

per daug turėdamas ipacz pigi par-dūdu. Wyneriū, wilnoniū bei fil-kiū ištępetū, širmū prieš saulę ir lytū, ipilū, užwalškū, lowos ir stal-dangeziū, abrušū ir f. d.

Wilnū ir bowilnū wišioteriopū parwū, mašynigijū baltitū ir nebaltitū.

Wišū taworai tik wienat geriau-sioje ipatybeje už pigiausias prekas.

Su pagarbinimu

D. Beteraitis

Tilžėje, wof. ul. 14.

Taip labai pamilusešes knigutes

Ant afiminimo susiejimo lietuwiskos

draugystės Šyrtės Naujojoje

prīfūncziā už 23 pf. dykai i namus

Niamuno Sargo išleisťuwē,

Tilžėje, ant pylimo 2. num.

Pigai! Pigai!

Silkiu!

Kas pinigū ten neturēs,
Jē rudens tam palutēs.

F. Krafft's

Tilžėje, pilies mal. ulyczioje 4.

Žiemos wakaro adyūnėlē.

Broliams Vietuvininkams ant nau-dos ir pamokšlo **Jankū Merthno** surašyta. **Italpa: Pratalba.**—Unga (mūšdawimas ant australiškū salynū atsitiktēs). — Barnistarp žmogaus ir kunigo. — Rekalitai prasudy-tasis. — Jonas iž Kempes ir Szilka. — Jē gaspadorystēs. Kaip galima tā taip weik iž mešlū išgarh-janti atmonijata nū išgarawimo at-laityti? Katrai geriaus, ar du ar tris kartus tarwes per diena milži? Prieš užšėdėgimā tēmens prie tarwiū. Prieš suplyšusius papus. Prieprowa galwijiū mešlā meši negalint. — Szis tas apie draugystēs.

Gauama už 60 pf.

Niamuno Sargo išleisťuwēje,
Tilžėje, ant pylimo 2. num.

Ufio pardawimas.

Sawo uki, gulinti
Kimpeliše, Pitupenu par.,

103 murgū didelē, kru-woje ar fūnotais, nešweita-tos dēlei, ketu ketwerge, 20. majū f. m., sawo namūse pardūti, del to pirtti norincziūs meilingai patwiecziū.

Kristupas Kimpelis.